

ЛЕНІНА ПЕРЕРОБИЛИ НА ШЕВЧЕНКА

З двох сотень пам'ятників "вождю пролетаріату" в області не лишилось жодного

Вождя пролетаріату Володимира Ульянова (Леніна) у свій час увіковічили на Рівненщині у 248 пам'ятниках. Усі вони обліковувалися у Рівненському обласному краєзнавчому музеї як пам'ятки монументального мистецтва. Із розпадом СРСР пам'ятники Леніну масово демонтують, а у музеї — знімають з обліку. Де вони тепер — ніхто не знає.

22 квітня виповнюється 140 років від дня народження Володимира Ульянова (Леніна). Ще декілька десятиріч тому його шанували, поважали, вивчали та цитували. Нині від колишньої шани майже нічого не залишилося. Не залишилося на великих площах та у затишних скверах й пам'ятників Леніну на Рівненщині.

У 1996 році за розпорядженням тодішнього голови облдержадміністрації Романа ВАСИЛИШИНА пам'ятники вождю зняли з обліку.

— При радянській владі всі пам'ятники Леніну входили у перелік пам'яток, які охоронялися державою, — зазначає Роман Васишлин. — У той час пішов стихійний демонтаж пам'ятників на усій Україні. Тому було відповідне розпорядження Президента України, щоб проаналізувати пам'ятники, визначити, де немає історичної, мистецької, художньої, культурної цінності і прийняти відповідне рішення на місцях про зняття таких пам'ятників з реєстрації.

Зі слів тодішнього голови ОДА, жоден пам'ятник Леніну встановлений на Рівненщині не мав ні єдиної із перелічених цінностей. Навіть матеріал, з якого були виконані скульптури, не брали до уваги.

— Те, що пам'ятник бронзовий і через це він має охоронятися державою, — це неправильно, — наголосив пан Роман. — Хоча я не є прихильником демонтажу будь-яких пам'ятників, але їхнє стихійне зняття — порушення законодавства. Тому це питання врегулювали таким чином.

Бачив цінність у пам'ятниках Леніну, які встановлювали у радянські часи, нинішній голова Рівненської

обласної організації Національної спілки художників України Феофан БОБРИК. У той час він був головним художником майстерень художнього фонду України.

— Це були професійні роботи професійних скульпторів, — підкреслює голова РООНСХУ. — Вони пройшли експертизу не одного рівня, тоді з цим було строго. Пам'ятники, які встановлювали в обласних центрах, були майстерними роботами. На периферії, у селах, були тиражовані роботи, але теж професійні, вони становили майстерну якість. Щоб встановити пам'ятник, його проєкт мав пройти затвердження у місті, районі, області. Через мене пройшло більше сотні погрудь. Фігури у весь зріст затверджували у Києві.

Пригадує тодішній головний художник і казус із

Пам'ятник Леніну повернувся на своє місце... у вигляді Шевченка

сантиметрів, встановлена на прямокутному постаменті з полірованого граніту темного кольору.

У 1996 році за розпорядженням тодішнього голови облдержадміністрації Романа ВАСИЛИШИНА пам'ятники вождю зняли з обліку

— Кожен пам'ятник Леніну вважався пам'яткою монументального мистецтва місцевого значення. У музеї на обліку було 248 пам'ятників. Шість із них — бронзові, решта — з бетону, — розповідає завідувач відділом охорони культурної спадщини при Рівненському обласному краєзнавчому музеї Іри-

на ВАСИЛЬЄВА. — Після зняття пам'ятників з обліку музей не відслідковував, як їх демонтували та куди дівали. Це завдання поклалося на місцеву владу. У той час відділ охорони культурної спадщини ніхто не пові-

торство, історія створення, за чий рішенням встановили, розміри, а ще — фотографії кількох ракурсів, ситуаційний план-схема, рішення, яким взято пам'ятку на олік, балансоутримувач, — перелічує Ірина Васильєва. — Кожному паспорту присвоював-

ся ідентифікаційний номер. Цими документами з часу знесення пам'ятників ніхто ніколи не цікавився. Вони тільки місце займають, але викинути їх рука не підіймається. Тому й зберігаємо.

Розвінчують музейники і міфи, буцімто у Гоші та Корці від пам'ятників Леніну відпиляли голови і натовість прилаштували голови Шевченка.

— У цих містах були встановлені бетонні пам'ятники ще у 60-х роках. Бетон — крихкий матеріал, простоявши під дощем, сонцем, морозом 30 років, навряд він був придатним до часткової заміни. Сумніваюся, що можна було б відпиляти голову без руйнації фігури, — припускає Ірина Васильєва. — Від вібрації матеріал би розсипався.

— Це — паспорти. До них входить облікова картка, короткий опис пам'ятника: дві фотографії, план-схема, рішення, яким взято пам'ятку на олік, балансоутримувач, — перелічує Ірина Васильєва. — Кожному паспорту присвоював-

ВЕЛИКИЙ КОБЗАР ЗАМІНИВ ВОЖДЯ ПРОЛЕТАРІАТУ

Рівненського бронзового Леніна демонтували наприкінці серпня 1991 року. До-

вгий час він знаходився на території міського тресту зеленого господарства. Але вже минуло багато років, відколи він звідти зник. За однією з версій, його здали у пункт прийому кольорових металів, за іншою — бронзу переплавили й виготовили скульптуру Кобзаря.

Пам'ятник Тарасу Шевченку на майдані Незалежності відкрили 22 травня 1999 року.

— Що стосується пам'ятників Леніну, то не кожен міг працювати над таким замовленням. Працювали лише досвідчені й висококласні спеціалісти. Затверджувала проєкти художня рада, — зазначає співавтор пам'ятника Шевченку на майдані Незалежності у Рівному Петро ПОДОЛЕЦЬ. — Був розроблений канон ліпси портрета, пропорції, і все було канонізованим. Творчість була обмежена визначеними рамками. Коли ж створювався пам'ятник Шевченку, була свобода, був пошук, але не так легко було цей пам'ятник створити, вже існувало чимало скульптур Кобзареві. Не хотілося повторювати. Тим паче тоді на конкурс подали багато проєктів. Але все ж наш переміг.

Автор пригадує, що за перше місце обіцяли чималий гонорар, однак, коли за кілька років кошти таки дали, вони зовсім знецінилися:

— Через інфляцію сума була незначна. Вистачило грошей на пару туфель.

■ довідка

Бронзові пам'ятники Леніну були встановлені у Рівному, Костополі, Дубні, Млинові, Радивиліві та у селі Тайкури Рівненського району. У липні 2006 року млинівський Ленін пішов із молотка. Майже за 60 тисяч гривень бронзову скульптуру придбав бізнесмен із Дніпродзержинська Дніпропетровської області.

Кажуть, Леніну у Корці замінили голову і він став Тарасом Шевченком

Петро Подолець над пам'ятником Шевченку працював дев'ять років. Наголошує, що нічого спільного із попередньою фігурою Леніна у цьому пам'ятнику немає:

— Бронзова фігура Шевченка висотою шість метрів, Ленін був менше чотирьох метрів. У Кобзаря розвива-

ється плащ, Ульянов стояв на ногах. Тоді концепція була така, щоб Ленін звеличувався, підносився до неба. Тому фігура з постаментом була у співвідношенні один до двох. У пам'ятника Шевченку навпаки: бронзова скульптура дві третіх від усієї висоти пам'ятника, постамент — одна третя. З якої саме бронзи відливали пам'ятник Шевченку, сказати не можемо, не був присутнім на заводі при цьому процесі. Але бронзи із пам'ятника Леніну було б недостатньо, це однозначно.

Тетяна КОВАЛЬ.

■ ми запитали ЧИМ ДЛЯ ВАС ПАМ'ЯТНІ ПІОНЕРСЬКІ ЧАСИ?

Вікторія ДЕМБІЦЬКА,
директор модельного агентства
"Панна":

— Все, що мені подобалось у піонерії, — це форма. У мене була сіра, на відміну від інших, спідниця, світлий верх й обов'язково галстук. Хоча тоді я постійно думала, як би швидше його зняти, сьогодні — це один з найяскравіших спогадів. А от все інше жодних позитивних емоцій не викликало: ні система, ні вимушена манера поведінки.

Олексій КОСОБУЦЬКИЙ,
депутат Костопільської райради,
помічник народного депутата:

— Перша асоціація з піонерськими роками — це, звісно, галстук та порядок. Ті часи відрізнялися жорсткою дисципліною, навіть схожою на армійську, структурованістю суспільства, його впорядкованістю (особливо молоді), ціленаправленістю. Молодь мала упевненість, хоч і ілюзорну, що все за них вирішено, майбутнє — визначене. Це позитивно.

Віра КОБИЛЯНСЬКА,
депутат Рівненської обласної ради:

— Нічого пам'ятного для мене немає. Адже в 40-му році дідуся розстріляли. Тож я ніколи не ходила на паради.

Віталій НОВАК,
начальник управління освіти
Рівненського міськвиконкому:

— У ті часи було дуже багато різних та цікавих заходів. Попри ідеологічну заангажованість, яку тепер чітко усвідомлюю, відбувалася системна робота із формування особистості з моральними принципами, почуття відповідальності та згуртованості. У той час діти жили цікаво й організовано, щось подібного досі, на жаль, нині немає.

Фотозаряд (4)